नवदशः पाठः

देशहिताय

सुधीशः — मित्र सिद्धार्थ! भवान् कस्यां कक्षायां पठति?

सिद्धार्थः — अहं सप्तमकक्षायां पठामि।

सुधीशः — एतद् वेशं धृत्वा भवान् कुत्र गच्छति?

सिद्धार्थः — मित्र! पश्यतु मम गणवेशम्। अहं बालचरः। अतः जनसेवायै एकं ग्रामं गच्छामि।

सुधीशः — 'बालचरः' इत्युक्ते किं ज्ञायते?

सिद्धार्थः — बालचरः इति बालानाम् एका सेवासंस्था अस्ति। तस्याः सदस्यः भूत्वा वयं देशसेवां कर्तुं समर्थाः भवामः।

सुधीशः — बालचरो भूत्वा भवान् किं किं करोति?

सिद्धार्थः — गणवेशधारिणः वयं बालचराः सर्वत्र विचरामः। वयं देवालयेषु मेलापकेषु हट्टेषु जनसमूहेषु सामाजिककार्यक्रमेषु भूकम्पादि आपत्कालेषु च उत्साहेन जनानां साहाय्यं कुर्मः। प्रतिज्ञाः अपि अनुपालयामः।

सुधीशः — काः ताः प्रतिज्ञाः?

सिद्धार्थः — प्रथमा तु 'ईश्वरं स्वदेशं प्रति च कर्त्तव्यपालनं', द्वितीया तावत् 'सर्वेषां सहायता' तृतीया प्रतिज्ञा 'संस्थायाः अनुशासनस्य पालनम्' इति।

सुधीशः — भवन्तं सेवायै कः प्रेरयति?

सिद्धार्थः — देशस्तु मातृतुल्यः। मातृसेवायै सर्वे समानयोग्याः। आत्मप्रेरणया एव देशसेवां कुर्मः।

सुधीशः — कथमहं देशसेवां कर्तुं शक्नोमि? के ते मार्गाः?

सिद्धार्थः — देशसेवायाः बहवः मार्गाः सन्ति। छात्रजीवने 'राष्ट्रियछात्रसेना (एन.सी.सी.)' इति। 'राष्ट्रियसेवायोजना (एन.एस.एस.)' चेति देशसेवामार्गौ।

'एकता अनुशासनञ्च' राष्ट्रियछात्रसेनायाः ध्येयवाक्यम् एवञ्च 'अहं न भवान्' इति राष्ट्रियसेवायोजनायाः ध्येयवाक्यमस्ति। एताभ्यां मार्गाभ्यां वयं व्यक्तित्वविकासेन सह समाजसेवां देशसेवां च कर्तुं शक्नुमः।

सुधीशः — छात्रजीवनस्य अनन्तरं देशसेवायाः के मार्गाः?

सिद्धार्थः — जल-वायु-स्थलसेना इति त्रिविधसेनाप्रकाराः देशसेवायाः एव मार्गाः सन्ति।

सुधीशः — मित्र! एतासां सेनानां विषये किञ्चित् विवरणं ददातु।

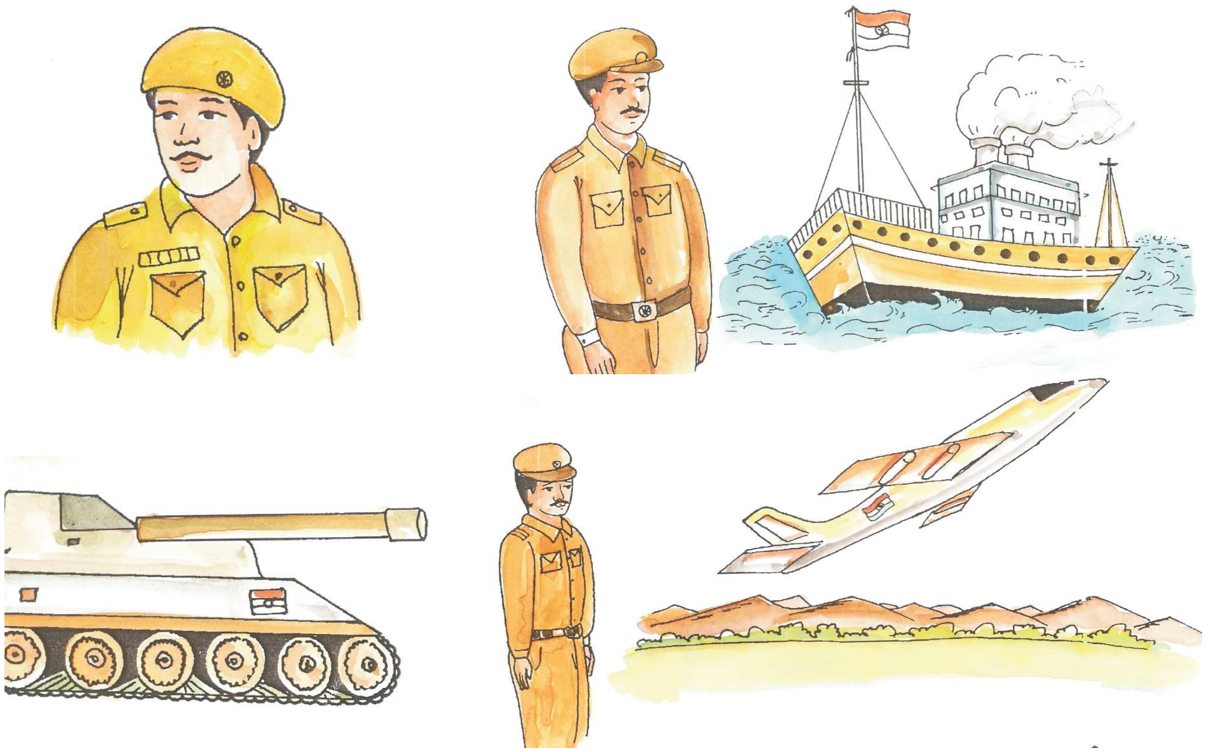

सिद्धार्थः — जलसेनायाः ध्येयवाक्यं 'शन्नोवरुणः' इति अस्ति। एषा जलमार्गात् देशरक्षां करोति। वायुसेना 'नभः स्पृशं दीप्तम्' इति ध्येयवाक्यं स्वीकृत्य आकाशमार्गात् देशं रक्षति। स्थलसेनायाः ध्येयवाक्यं - 'सेवा अस्माकं धर्मः' इति। एषा स्थलात् देशरक्षणं करोति।

सुधीशः — भवतु, ज्ञातं देशहितमार्गाणां विषये; किन्तु एतेषु कः भेदः।

सिद्धार्थः — न कोऽपि भेदः। एते सर्वे जाति-धर्म-भाषाभेदरहिताः देशसेवायाः विभिन्नाः मार्गाः वर्तन्ते। सर्वेषामुद्देश्यं तु एकम् एव 'देशहितम्' इति।

शब्दार्थाः

धृत्वा	= पहन कर	जनसेवायै	= लोगों की सेवा के लिए
मेलापकेषु	= मेलों में	हट्टेषु	= बाजारों में
मातृतुल्यः	= माता के समान		